

**МЕТОДИКА АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ
ВІДКРИТИХ МІСЬКИХ ПРОСТОРІВ ВУГЛЕВИДОБУВНИХ
РЕГІОНІВ ДОНБАСУ**

Запропоновано методику архітектурно-планувальної організації відкритих міських просторів (ВМП), що містять порушені території (ПТ), яка має три основні етапи: аналіз, моделювання, тенденції.

Вуглевидобувні регіони Донбасу відрізняються специфікою народного господарства, що склалася, умовами формування міст і високим рівнем урбанізації. Підприємства гірничовидобувного комплексу, є містоутворюючим фактором більшості індустріальних міст Донбасу і визначають ряд особливостей формування відкритих міських просторів (ВМП), що містять порушені території (ПТ), розміри і кількість яких визначають планувальну структуру і містобудівний режим функціональних зон міста. ВМП стали особливим об'єктом містобудівної політики (пошук практично можливих методів їх ідентифікації та заходів з їх архітектурно-планувальної організації) і самостійним предметом теоретичних досліджень. Розвиток промисловості спричиняє за собою техногенне забруднення не тільки в екологічному, але і в «архітектурно-композиційному відношенні». У містах вуглевидобувних регіонів в силу історичних, функціональних і планувальних особливостей формується порушене міське середовище, яке можна розглядати як систему ВМП, утворену в процесі просторової взаємодії антропогенних, техногенних і природних ландшафтів. Просторовий розвиток міст вуглевидобувних регіонів стратегічно має передбачати: забезпечення сталого розвитку міських територій, збереження своєрідності і самобутності архітектурних та історико-культурних традицій; раціональне використання природних ресурсів з урахуванням якісного вирішення технологічних процесів у всіх сферах промислової політики та антропогенної діяльності; створення оптимальних умов міського розвитку, пошук нових виразних елементів композиційної побудови міського середовища.

Міське середовище вуглевидобувних регіонів Донбасу є своєрідним і унікальним в тому плані, що компонентом майже всіх ВМП є ПТ, або кілька ПТ. Аналіз сучасної планувальної структури містобудівних утворень Донбасу, з найбільш характерними ознаками порушеного міського середовища, дозволив виявити особливості формування та розміщення ВМП, які містять ПТ та запропонувати методику архітектурно-планувальної організації ВМП, яку видається доцільним проводити по такій умовній схемі, що містить три основні етапи: *аналіз, моделювання, тенденції*.

На першому етапі – *аналіз*, – визначається тип ВМП за типологічним рядом (ВМП великого, середнього чи малого міста, його розміщення в структурі міста, виявлення формоутворюючих компонентів, а також проводиться аналіз еколого

- ландшафтних чинників, забудови та його просторової організації). Стосовно до конкретної містобудівної структури на підставі отриманого сумарного результату робиться висновок про стан середовища (необхідність рекультивацийних заходів, архітектурно - планувального корегування).

Наступний етап - *моделювання* - планується визначення основних груп заходів щодо середовищних характеристик простору, через його архітектурно-ландшафтну організацію і формування на їхній основі каркасу ВМП міста. Даний етап припускає конструювання концептуальних моделей, що спрямовані на гармонізацію середовища й враховують можливі варіанти створення особливостей організації ВМП. На підставі цього прогнозуються заходи містобудівного використання ВМП, що ґрунтовані на сумарній оцінці території: якісної (функціональне насичення, умови орієнтації) та кількісної (розміри та межі простору).

У рамках третього етапу - *тенденції* – визначення концепції архітектурно-планувальної організації ВМП, які містять ПТ, застосовуючи системний підхід до оцінки та прогнозування результатів просторової організації ВМП, сприятиме якнайефективнішому містобудівному їх використанню, покращенню їхньої екологічної складової, естетичної привабливості і гармонізації соціальної сфери. Запропонована методика архітектурно-планувальної організації ВМП, які містять ПТ, згідно з генеральними планами розвитку містобудівних систем вуглевидобувних регіонів Донбасу, у рамках концепції реабілітації порушеного міського середовища, є частиною єдиної соціально-економічної стратегії стійкого розвитку міст.